

Grzegorz Błahut
Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej
Uniwersytet Śląski

Miasto w świątecznej szacie – kształtowanie estetyki przestrzeni miejskiej w okresie świąt Bożego Narodzenia

**A city in the festal robe – creating the aesthetics of urban space
during Christmas holidays**

Abstract

The article is an attempt at determining the place and the role of aesthetics in ethnology and an attempt at describing the aesthetic of urban space at Christmas time. The city is treated here as a friendly and close space. Describing the analogy between the city space and the home space, the author is considering the meaning and functions of these aesthetics with particular reference to the role of light and decorations. Considering cultural conditioning of aesthetic evaluations, it is possible to state that it is aesthetics of emotions. Reflections presented in the article result from the observation and the comparison of two cities: Bielsko-Biała in Silesia and Wejherowo in Pomerania. This comparison makes it possible to show that signs and symbols of cultural identity are present in these aesthetics.

Key words: aesthetic, urban space, Christmas time, identity

* * *

Artykuł jest próbą określenia miejsca i roli estetyki w etnologii miasta oraz opisanie estetyki przestrzeni miejskiej w okresie świąt Bożego Narodzenia. Miasto jest traktowane tu jako przestrzeń przyjazna i bliska. Poprzez analogię miasta jako domu autor rozpatruje znaczenie i funkcje tej estetyki, ze szczególnym uwzględnieniem roli jaką odgrywa w niej światło oraz świąteczne dekoracje. Uwzględniając uwarunkowania kulturowe ocen estetycznych można stwierdzić, że jest to estetyka emocji. Przedstawione w artykule refleksje są wynikiem obserwacji i porównania głównie dwóch miast: Bielska-Białej w województwie śląskim oraz Wejherowa w województwie pomorskim. Porównanie to pozwala wykazać, że w estetyce przestrzeni tych miast obecne są również znaki i symbole kulturowej tożsamości.

Słowa kluczowe: estetyka, przestrzeń miejska, święta Bożego Narodzenia, tożsamość

Data wpływu: 31.12.2016

Data akceptacji: 05.09.2017

Przestrzeń miejska w Polsce od ponad dwóch dekad poddawana jest intensywnym przemianom i modernizacji. Jeszcze pod koniec lat 90. ubiegłego stulecia ulice w okresie świątecznym specyły w ciągu dnia niezgrabnie zorganizowanymi straganami, a w długie zimowe noce nierzadko budziły strach. Sytuacja zaczęła zmieniać się wraz z postępem procesów rewitalizacji, wprowadzaniem technicznych wynalazków oraz towarzyszących im programów finansowania. W procesach tych dla władarzy i mieszkańców ponownie stały się ważkie zagadnienia dotyczące estetyki przestrzeni miejskiej. W artykule tym zostanie poddana analizie estetyzacja przestrzeni miejskiej w szczególnym okresie, który stanowi czas długich zimowych nocy oraz nakładających się na nie świąt religijnych, z centralnym punktem odniesienia w postaci świąt Bożego Narodzenia. Celem tej analizy jest przede wszystkim określenie funkcji oraz wyjaśnienie znaczeń tego zjawiska.

Punkt wyjścia i główny wątek rozważań prezentowanych w tym artykule stanowi analogia miasta jako domu. Bierze się ona między innymi z tego, że miasto jest przestrzenią oswojoną i funkcjonalną, jest miejscem, w którym się mieszka. Interesującą ilustracją i poświadczeniem tej myśli znajdziemy między innymi w badaniach językoznawców. Pojęcie domu *home* w brytyjskim języku angielskim wiązało się na przykład ze specyficznymi sposobami zagospodarowywania przestrzeni publicznej. „Ważnym zjawiskiem na terenie Wielkiej Brytanii była *homification of the public space* – «udomowienie» przestrzeni publicznej – to znaczy nadanie domowej przytulności stacjom kolejowym, barom, pubom, kawiarniom i herbaciarniom lub biurom”¹.

Metaforyka domu jako najbliższej człowiekowi przestrzeni rozciąga się jednak w znacznie szerszej skali. Domem może być ludzkie ciało, o czym świadczą potwierdzone w rozmaitych źródłach wyobrażenia, a z drugiej strony domem może być jeszcze większa od miasta przestrzeń, np. ojczyzna, kontynent, a nawet w ujęciu globalnym świat. Mircea Eliade analizując starożytne wzorce przestrzeni dostrzega te związki w największej możliwej skali, która utożsamia porządek architektoniczny miast Mezopotamii z porządkiem ciał niebieskich. Za Martinem Heideggerem z kolei możemy zauważyć, iż akt zamieszkiwania wiąże się z konstruowaniem nie tylko sensu stricto udomowionego przestrzennego, uniwersum egzystencji. W powszechnym doświadczeniu pytanie o zamieszkiwanie w danym mieście jest jednocześnie pytaniem o umiejscowienie domu.

Da się także stwierdzić, że nie tylko przestrzeń dzieli się na fragmenty mniej i bardziej znaczące, sakralne i świeckie, to samo dotyczy czasu. Czas egzystencji miasta-domu to splot okresów codzienności jak i świętowania. Dzięki temu miasto i dom stają się swoistym czasoprzestrzennym continuum. Nierzadko w wielu miastach akcentuje to zjawisko, obiektywnie rzecz ujmując, wyeksponowanie intymnej sytuacji rodzinnej – betlejemskiej szopki.

¹ Popielska-Grzybowska, Harper 2015, s. 368.

Udomowienie przestrzeni miejskiej odbywa się także poprzez efektywne wykorzystanie światła. „Oświetlenie sztuczne pozwala na manewrowanie efektami światła właściwie bez ograniczeń. Stanowi ono doskonałe narzędzie w rękach architekta wnętrz, a także projektantów oświetlenia w miastach, w których przestrzeń ulic, placów, miejsc zieleni jest tak naprawdę architekturą wnętrza miasta”². Zjawisko to ma swój głęboki sens symboliczny, gdyż światło pierwotnie zarezerwowane dla przestrzeni prywatnej, przeniesione zostaje do przestrzeni publicznej znosząc w ten sposób granicę między domem a miastem.

Niezależnie od naszych spostrzeżeń, w wyniku intencji i działań określonych grup społecznych miasto przyodziewa się w odpowiednią do swojego czasu powłokę, innymi słowy przestrzeń miejska nie pozostaje surowym materialnym zespołem brył architektonicznych. Metaforyka szaty, bez dopowiedzeń – ideologicznej – czy informacyjnej, wydaje się więc w tym kontekście niezwykle użyteczna. Podążając tym tropem możemy stwierdzić, że zimą, w okresie świąt Bożego Narodzenia miasto przyodziewa się w świąteczną szatę i podobnie jak w domu, podejmowane są w nim rozmaite zabiegi estetyczne mające na celu stworzenie „świątecznej atmosfery”. Szczególną rolę odgrywają w tym czasie wszelkie efekty świetlne waloryzujące nie tylko obiekty okazjonalne – choinki, stragany, szopki, ale również stałą, nierzadko zabytkową architekturę. Niemal wszędzie zauważa się powszechną mobilizację w dążeniu do upiększania. Wkraczamy w ten sposób na obszar estetyki, dyscypliny, którą charakteryzują spory, a te z kolei wymagają zajęcia określonego stanowiska. Estetyka jest dziś pojęciem wieloznacznym i trudnym do precyzyjnego dookreślenia. Maria Gołaszewska zwraca uwagę na to, iż „estetyka zajmuje się analizą systemów wartości estetycznych, jako układem odniesienia oraz zjawiskami warunkującymi aktualizację tych wartości”³.

Współczesna estetyka, według tej autorki, oscyluje między dwoma rozumieniami swojego przedmiotu badań: z jednej strony zajmuje się nim jako filozoficzną refleksją nad sztuką, z drugiej traktuje estetykę jako naukę, która dąży do autonomiczności, z metodologią zbliżoną do nauk szczegółowych. Zaangażowanie estetyki w jednym z tych dwóch obszarów, pozwala wykorzystać jej warsztat do analizy różnych zjawisk. Empirycznie zorientowana estetyka zajmowała się reakcją ludzi należących do szerokich kręgów społecznych, których zainteresowanie się sztuką dawało często wiele do myślenia. Efektem takiego rozumienia estetyki było zbyt wielkie uogólnienie określające przeżycia estetyczne na podstawie najczęściej spotykanych reakcji⁴. Estetyką, zwłaszcza w odniesieniu do przestrzeni miejskiej, jak zauważa Kinga Czerwińska, powinna również w większym stopniu zajmować się etnologia. „Kwestie estetycznych walorów przestrzeni miasta zajmowały do tej pory urbanistów, architektów czy estetów, rzadko zaś etnologów, mimo że od lat dyscyplina ta zajmuje się problematyką miasta i miejskości”⁵.

² Hajdamowicz 2007, s. 293.

³ Gołaszewska 2001, s. 10.

⁴ Gołaszewska 1970, s. 28–29.

⁵ Czerwińska 2010, s. 363.

Wspomniane powyżej zjawiska estetyzacji wydają się bardziej zrozumiałe jeśli tak jak Aleksander Wallis będziemy traktować przestrzeń miejską jako dwa współdziałające ze sobą podsystemy – urbanistyczny i społeczny. Za podsystem urbanistyczny uważa on „całokształt materialnych elementów miasta stworzonych przez człowieka, jak i elementów naturalnych, które składają się na jego strukturę przestrzenną”⁶. W skład podsystemu społecznego wchodzi natomiast cała zbiorowość użytkowników miasta, których podstawową strukturę tworzą jego mieszkańcy. Wymienione podsystemy kształtują się przez ciąg wydarzeń historycznych – kontynuuje Wallis. Przestrzeń urbanistyczna odzwierciedla zróżnicowania podsystemu społecznego. Ten zaś z kolei podlega wpływom aktualnej budowy miasta. W kontekście tych stwierdzeń estetykę przestrzeni miejskiej możemy traktować jako wypadkową obu tych podsystemów.

Marek Szczepański i Bohdan Jałowiecki stwierdzają, iż waloryzowanie przestrzeni miejskiej jest równie ważne jak klasyfikowanie znajdujących się w niej obiektów i ich właściwości. „Przedmiotem postrzegania jest zawsze określona rzeczywistość. Dostarcza ona różnego rodzaju informacji, które są filtrowane przez czynniki kulturowe i psychologiczne warunkujące daną postrzegającą jednostkę”⁷. Autorzy ci słusznie zwrócili uwagę na konieczność uwzględniania przez badaczy uwarunkowań kulturowych, psychologicznych, z których wynikają określone upodobania. W ocenie i analizie omawianych w tym artykule zjawisk troskliwej estetyzacji i waloryzacji przestrzeni miejskiej zostały przyjęte i będą się ujawniać dwa punkty widzenia. Po pierwsze stanowisko raczej krytyczne wynikające z uwarunkowań własnych autora, oraz stanowisko idealistyczne, wynikające z wsłuchania się w „głos ludu” i brania pod uwagę umocowanych w dyskursie mediów masowych kryteriów estetycznych.

Jednym z podstawowych elementów estetyki miasta jest niewątpliwie szeroko pojęta architektura. W przypadku omawianych tu przykładów estetyzacji świątecznej można też śmiało używać pojęcia architektury światła. „Mówiąc o architekturze dnia codziennego i jej wpływie na estetyzację naszego otoczenia, nie sposób pominąć elementu jakim jest światło. Przez wielu konstruktorów i projektantów uważane na przykład za dopełnienie monumentalnych dostojnych budowli, przez nielicznych (np. Joachima Teichmullera, twórcy terminu *licht architektur* bywa traktowane jako odrębny element, tworzący podwaliny dla nowej dziedziny architektury – «architektury światła»”⁸. Uwzględniając zimową porę roku i fakt, że zdecydowanie większa część doby objęta jest naturalnymi ciemnościami, należy także pamiętać, że noc w wymiarze kulturowym jest bogatym semiotycznie kompleksem zjawisk. „To w jaki sposób noc zaczęła do nas mówić, wiąże się z procesami szeroko rozumianej modernizacji. Oczywiście, wiele wymiarów przestrzeni miejskiej użytkowanej nocą uległo całkowitej, rewolucyjnej

⁶ Wallis 1971, s. 23.

⁷ Jałowiecki, Szczepański 2006, s. 344.

⁸ Hajdamowicz 2007, s. 292.

przemianie. Ale początek dało jej stałe wprowadzenie sztucznego oświetlenia w miastach. Miasto nocą zaczęło mówić pełnym głosem od momentu pojawienia się elektryczności na ulicach”⁹. Elektryczne oświetlenie miast rozwinęło się do tego stopnia, iż w astronomii spopularyzowano pojęcie zanieczyszczenia świetlnego, które jest zjawiskiem sztucznie wywołanym przez człowieka utrudniającym obserwacje nieba. Przykładem pośrednio wskazującym na ów problem może być fakt, że jedno z najbardziej znaczących europejskich obserwatoriów astronomicznych znajduje się w Ameryce Południowej, jest to Europejskie Obserwatorium Południowe w Chile.

Rozważając problem elektryczności i światła w kategoriach postmodernistycznych można mówić z kolei za Ewą Rewers o specyficznym przekształcaniu przestrzeni polegającym na jej zwielokrotnieniu. „Namnażanie przestrzeni opiera się bowiem na doświadczeniach ponowoczesnego, postindustrialnego społeczeństwa konsumentów obrazów (...), wycofuje z przestrzeni konkretnej, przechodząc ku wymyślonej, pozabawionej granic”¹⁰. Należałoby dodać, że w omawianym tutaj przypadku owo “wycofanie” wiąże się z wejściem w baśniowy i „magiczny” świat świątecznego czasu i nie sposób przy tej okazji nie odnotować, że pojęcie magii, bardzo popularne podczas świąt Bożego Narodzenia, rozpatrywane w kontekście profesjonalnej wiedzy etnologicznej, zmuszeni jesteśmy w takich przypadkach określić jako dość wypaczone.

Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzenia można uznać, że w wyniku powszechnego zastosowania oświetlenia elektrycznego mamy do czynienia z kompleksem zjawisk estetycznych w przestrzeni miejskiej, które ujawniają godne rozważenia aspekty współczesnej kultury. Kultura ta czerpie z jednej strony ze źródeł aktualnego światopoglądu, z drugiej zaś z pewnego rodzaju tradycji porządkującej czas i przestrzeń w sposób symboliczny wedle utrwalonych, kostycznych wręcz zasad. Wspomniane poszczególne aspekty tych zjawisk zostaną poniżej omówione na konkretnych przykładach.

Moment rozpoczęcia okresu świątecznego bywa coraz częściej akcentowany poprzez różnorakie rytualne zachowania. Chwilą szczególnie istotną jest czas inicjującego włączenia miejskiej choinki i miejskich iluminacji. W przypadku miasta Bielska-Białej rola ta przypada prezydentowi, który punktualnie o wyznaczonej godzinie, poprzedzonej końcowym odliczaniem, na oczach setek zgromadzonych ludzi, uruchamia oświetlenie na najbardziej okazałym w mieście obiekcie w kształcie smukłego stożka imitującego świąteczną choinkę. Rola prezydenta ma w tym przypadku swój wymiar symboliczny, gdyż pozwala mu pełnić funkcję analogiczną do funkcji gospodarza domu, który decyduje o ważnych czasowo momentach. Po uroczystym włączeniu lampek prezydent miasta w towarzystwie takich postaci jak Święty Mikołaj i aniołowie rozdaje zgromadzonym wokół dzieciom słodycze. Mieszkańcy Bielska-Białej z roku na rok

⁹ Sekuła, Ślęzak-Tazbir 2008, s. 51.

¹⁰ Rewers 2005, s. 106.

coraz liczniej przybywają na tę uroczystość i praktykę tę zaczynają nazywać „elementem lokalnej, świątecznej tradycji”. Oczywiście należy przy tej okazji zaznaczyć, że pojęcie tradycji w kontekście świąt Bożego Narodzenia zasługuje na osobne omówienie. Postrzeganie tego typu wydarzeń w kategoriach tradycji bywa także komunikowane w wydawanych przez miejski ratusz periodykach informacyjnych. Tradycyjny, uroczysty charakter tego typu imprez podkreśla się także podczas spotkań na żywo. „Tradycyjnie spotykamy się tutaj szóstego grudnia by rozpocząć świętowanie” – brzmią słowa konferansjera poprzedzające moment włączenia iluminacji. Warto zauważyć, że w poprzednim roku ich włączenie miało miejsce 5 grudnia a nieścisłość w tej wypowiedzi wynika raczej z chęci konstruowania określonej narracji niż pomyłki.

Z roku na rok z coraz większym rozmachem organizowane są we wspomnianym wyżej mieście jarmarki świąteczne pod nazwą „Święta na Starówce”. W dniach 16–18 grudnia 2016 roku odbyła się dziesiąta edycja tej imprezy. Organizatorzy, podobnie jak w poprzednich latach, zadbali o interesującą ofertę kulturalną w postaci licznych koncertów zawierających w swym repertuarze szeroki wachlarz piosenek, od muzyki popularnej po kolędy, jak również ofertę edukacyjną w formie warsztatów kulinarnych, pokazów filmów dokumentalnych. Dzięki temu aktywność uczestników tej imprezy nie musi ograniczać się do transakcji handlowych czy konsumpcji ciepłych posiłków w ferii barw.

Podczas ostatniej jubileuszowej edycji „Świąt na starówce” w Bielsku-Białej nie zabrakło również symboliki, której funkcją było połączenie przestrzeni miasta z przestrzenią domu. „Szczególnym elementem imprezy było pojawienie się na Rynku Betlejemskiego Świątełka Pokoju. Każdy z obecnych mógł zabrać mały płomyczek do swojego domu i podzielić się nim z najbliższymi, sąsiadami, osobami samotnymi”¹¹. „Betlejemskie Świątełko Pokoju” wraz z wypowiedziami odwołującymi się do budowania „magicznej”, „świątecznej atmosfery”, pomocy potrzebującym, pełnej życzliwych uśmiechów i egalitarnych postaw, sprzyja niewątpliwie wywoływaniu określonej estetyki emocji. Poczucie piękna tych wzniosłych, pozytywnych uczuć może tu odzwierciedlać pewien kod kulturowy wpisany w wartościowy sposób przeżywania świąt Bożego Narodzenia. Z kolejnej wypowiedzi wynika, że kontinuum czasoprzestrzeni miasta i domu w tym okresie wydaje się pojawiać w sposób naturalny i oczywisty: „Jak co roku świątecznie zrobiło się nie tylko w naszych domach, sklepach i miejscach pracy, ale i na ulicach miasta”¹².

Miejskie świąteczne iluminacje oprócz budowania odpowiedniego nastroju i podnoszenia walorów estetycznych przestrzeni, sprzyjają też niewątpliwie poprawianiu poczucia bezpieczeństwa. „W ostatnich latach bardzo ważny stał się problem oświetlenia miast, szczególnie ich śródmieści, które utraciły swój przemysłowy charakter

¹¹ Kachel 2016 r. s. 14.

¹² Kucybała 2016 r. s. 16.

Fot. 1. Jarmark świąteczny w blasku iluminacji, Bielsko-Biała, 2016, fot. G. Błahut

Fot. 2. Choinkowa „bombka” przed Pałacem Przebendowskich w Wejherowie, 2016, fot. G. Błahut.

i przybierają formy bardziej rekreacyjne, gdzie życie toczy się do późnej nocy. Stworzyło to potrzebę zapewnienia większego bezpieczeństwa¹³. Migotliwe, wielobarwne światła świątecznych dekoracji zdają się tę funkcję wypełniać w sposób doskonały. Dają nie tylko poczucie bezpieczeństwa ale poprzez kontekst ich zastosowania wywołują poczucie ciepła i wspólnoty. Iluminacje świąteczne służą w ten sposób w realizacji wartości socjocentrycznych.

Stosowaniu efektownych ozdób świetlnych w przestrzeni miejskiej oraz ich ocenie towarzyszy w ostatnich latach współzawodnictwo. Zwycięzcy indywidualni jak i zbiorowi poza nagrodami ufundowanymi przez firmę energetyczną, która organizuje formalne konkursy, dodatkowo zyskują prestiż. Tego rodzaju współzawodnictwo można obserwować również na fasadach domów i mieszkań oraz w ich bezpośrednim otoczeniu w poszczególnych dzielnicach. W przypadku domów wielorodzinnych niezwykle istotną rolę odgrywają oczywiście balkony, stanowiące namiastkę przydomowych ogródków. Można zaobserwować, że im bardziej zurbanizowana jest przestrzeń miejska, im bliżej usytuowana jest względem centrum, lub bezpośrednio sąsiaduje z arteriami komunikacyjnymi, tym większe są tendencje do umieszczania w niej efektownych świątecznych dekoracji. Wspomniane powyżej konkursy odbywają się jednak jedynie za pośrednictwem technologii telekomunikacyjnej, co może sprawić, że o ostatecznym wyniku – wyłonieniu miasta zwycięzcy przesądza mobilizacja użytkowników sieci, a nie rzeczywisty stan zainstalowanych w nim iluminacji. Ciekawym przykładem może być tutaj miasteczko Połczyn-Zdrój w województwie zachodniopomorskim, które mimo względnie skromnych aranżacji ale dzięki powszechnej mobilizacji mieszkańców oraz sympatyków, było w ostatnich dwóch latach zwycięzcą tego konkursu. „Połczyn-Zdrój został wybrany najładniej oświetlonym miastem w Polsce! To właśnie jego iluminacje świąteczne cieszyły się w tym roku największą sympatią głosujących w VI edycji Plebiscytu Miast «Świeć się z Energa». W walce o zwycięstwo Połczyn-Zdrój wyprzedził ponad 220 miast z całego kraju, pokonując w finale m.in. Gdynię, Lublin i Bielsko-Białą¹⁴. Niemniej jednak niektóre samorządy nie szczędzą środków by podczas świąt Bożego Narodzenia miasto podobało się zarówno mieszkańcom jak i osobom je odwiedzającym. Jak donosi prasa, w tym Dziennik Zachodni z dnia 9. 01. 2013 r. Bielsko-Biała, które było triumfátorem plebiscytu w roku 2013 wydało na ten cel pół miliona złotych, podczas gdy inne duże miasta w województwie śląskim takie jak Katowice i Częstochowa przeznaczały odpowiednio kwoty 350 i 80 tysięcy złotych.

Zima w mieście i czas świąt, którym towarzyszą rozmaite dekoracje, to również doskonała okazja by za ich pomocą przywoływać znaki akcydentalne, czy też znaki i symbole lokalnej lub regionalnej tożsamości. Zanim popularność zyskały sobie

¹³ Hajdamowicz 2006, s. 293.

¹⁴ Znamy zwycięzcę..., 20.01.2017.

plebiscyty na najpiękniejsze iluminacje, zanim rozpowszechniła się technologia teleinformatyczna umożliwiająca tego rodzaju aktywność, w Bielsku-Białej ustanowił się na kilka lat zwyczaj umieszczania postaci Św. Mikołaja, wspinającego się po sznurowej drabinie do jednej z wież zamku książąt Sułkowskich, stanowiącego siedzibę muzeum. W artykule prasowym, utrzymanym w żartobliwym tonie zamieszczonym w regionalnym dodatku *Gazety Wyborczej* z 19 grudnia 2003 roku czytamy, że właśnie po tym Mikołaju bielszczanie rozpoznają, iż zbliżają się święta Bożego Narodzenia. Miejskowy zamek jako wiekowy zabytek architektoniczny również i dziś oświetlony różowo-fioletowym blaskiem ze zsuwającymi się po jego murach gwiazdkami może nie budzić estetycznych wzruszeń. Zdaniem części mieszkańców i gości pewne budowle powinny zachować swój majestat i powagę. Do takich wniosków dojdziemy na podstawie ocen tego typu zabiegów estetycznych, z którymi można zapoznać się na stronach internetowych. Spotyka się na nich wpisy z uwagami, że tegoroczne iluminacje nie są zbyt oryginalne, w wielu przypadkach zawierają ten sam schemat i tę samą kolorystykę.

Znacznie ciekawiej pod względem dążenia do niepowtarzalności, uzupełnia się świąteczne dekoracje w przestrzeni miejskiej Wejherowa. Wspomniane wyżej znaki tożsamości regionalnej, w tym przypadku Kaszubów, rozpoznać można w motywach spopularyzowanego przez etnografów haftu kaszubskiego, który stanowi ornament ozdób choinkowych. Od wielu lat na wejherowskim rynku w szopce naturalnych rozmiarów można także zobaczyć postaci charakterystyczne dla tego regionu: rybaka oraz muzykanta w stroju regionalnym z również charakterystycznym dla Kaszub instrumentem muzycznym, tzw. diabelskimi skrzypcami. Wzbogacanie szopek o elementy lokalnej architektury powszechne w całej Polsce jak i regionalnej kultury, co widać wyraźnie na Kaszubach wydaje się być wyrazem niwelowania dystansu czasowego i przestrzennego, który dzieli opisane w ewangeliach wydarzenie od religijnego przeżycia obecnych „tu i teraz”.

Podsumowując powyższe rozważania można stwierdzić, że czas świąt Bożego Narodzenia jest w opisanych powyżej miastach, podobnie jak w domach, szczególną okazją do estetycznego waloryzowania przestrzeni. Spełnia to ważne funkcje w dążeniu do zaspokojenia określonych potrzeb. Ze względu na uwarunkowania geograficzne, które powodują, że czas świąt Bożego Narodzenia przypada w zimie, kiedy są długie noce a krótkie dni, ważną rolę w kształtowaniu tej estetyki odgrywa wykorzystywanie efektów świetlnych. Ocena estetyczna świątecznych dekoracji uwarunkowana jest kulturą i możliwościami wykorzystania komunikacji teleinformatycznej. Procesom tym towarzyszy realizacja wartości takich jak poczucie piękna, bezpieczeństwa i wspólnoty, prestiż, oraz promocja i wzmacnianie symbolicznego uniwersum własnej tożsamości, czy ustanawianie „tradycji wymyślonej”. Można też przyjąć założenie, że zjawiska te nie ograniczają się do przytoczonych w tym artykule egzemplifikacji ale odnoszą się także do innych miast.

Bibliografia

- Czerwińska K. 2010, „*Ladne to miasto jest!*” *Prolegomena do badań nad estetyką miasta*, „*Studia Etnologiczne i Antropologiczne*” tom10/2010, s.363–373.
- Gołaszewska M. 2001, *Estetyka Współczesności*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków
- Gołaszewska M. 1970, *Świadomość piękna. Problematyka genezy, funkcji, struktury i wartości w estetyce*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa
- Hajdamowicz R. 2007, *Iluminacja jako narzędzie estetyzacji miasta* [w] Krajewski M. red. *Wizualność miasta. Wytwarzanie miejskiej ikonosfery*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań, s.291–297.
- Jałowiecki B., Szczepański M. S. 2006, *Miasto i przestrzeń w perspektywie socjologicznej*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa
- Popielska-Grzybowska J., Harper Jo B. 2015 *Językowo-kulturowy obraz DOMU (HOME) we współczesnym angielskim brytyjskim* [w] *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów, t.1:Dom*, red. J Bartmiński, J. Bielińska-Gardziel, B. Żywicka, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2015, s. 343–372.
- Rewers E. 2005, *Post-polis. Wstęp do filozofii ponowoczesnego miasta*, Ewa Rewers, Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS, Kraków.
- Sekuła E. A., Ślęzak-Tazbir W. 2008, *Nocna zmiana. Miejska semioza po zmroku* [w] Jałowiecki B., Łukowski W. red. *Szata informacyjna miasta*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa, s. 48–67.
- Wallis A. 1971, *Socjologia i kształtowanie przestrzeni*. Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa.

Źródła

- Kachel J. 2016, *Święta na Starówce*, „Magazyn Samorządowy w Bielsku-Białej” 23.12.2016 NR26/350, s. 14–15.
- Kucybała K. 2016, *Choinki, aniołki, dzwoneczki, gwiazdki*, „Magazyn Samorządowy w Bielsku-Białej” 23.12.2016 NR26/350, r. s. 16.
- Znamy zwycięzcę ogólnopolskiego Plebiscytu Miast „Świeć się z Energa”*, <http://energa-oswietlenie.pl/aktualnosci-2/znamy-zwyciezce-ogolnopolskiego-plebiscytu-miast-swiec-sie-z-energa/>, 20.01. 2017.